

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การใช้พื้นที่ในหน่วยพักอาศัย ในเคหะชุมชนดินแดง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเสร็จสิ้น โดยสามารถสรุปเนื้อหาและผลการวิจัยที่ได้ทำการศึกษา ดังต่อไปนี้

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของชุมชนดินแดง ที่มีความจำเป็นเร่งด่วนและมีจำนวนหน่วยพักอาศัยมากที่สุด(แฟลต 1-64 จำนวน 4,144 หน่วย)โดยศึกษาเฉพาะผู้ที่อยู่อาศัยเดิม(อาศัยเพียงอย่างเดียว)และทำสัญญากับการเคหะแห่งชาติเท่านั้น มีรายละเอียดวัตถุประสงค์คือ (1) ศึกษาลักษณะสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ของครัวเรือนผู้อยู่อาศัย (2) ศึกษาการใช้พื้นที่ที่อยู่อาศัยภายในหน่วยพักอาศัยและ (3) ศึกษาการจัดองค์ประกอบทางกายภาพ ภายในพื้นที่หน่วยพักอาศัย โดยวิธีการ สังเกต จดบันทึก ถ่ายภาพ และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 61 ตัวอย่าง เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการออกแบบหน่วยพักอาศัย ในโครงการใหม่

กลุ่มประชากรในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้อยู่อาศัยในเคหะชุมชนดินแดง โดยศึกษาเฉพาะผู้อยู่อาศัยเดิมในอาคารแฟลต แบบ 1-64 มีหน่วยพักอาศัย 4,144 หน่วย โดยให้ กลุ่มประชากร ในการศึกษาคือหน่วยพักอาศัย สำหรับลักษณะรูปแบบของครัวเรือนทางเศรษฐกิจ สังคม ของผู้อยู่อาศัย และการจัดองค์ประกอบทางกายภาพ ภายในหน่วยพักอาศัย สำหรับกิจกรรมที่เกิดขึ้นนั้น ใช้จำนวนผู้อยู่อาศัยจริง 255 คน(ร้อยละ100.00) เนื่องจากในแต่ละกลุ่มตัวอย่างใช้ กิจกรรมไม่เหมือนกัน การศึกษานี้ได้ใช้ข้อมูลเบื้องต้นจาก กองฟื้นฟูเมือง การเคหะแห่งชาติ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) กล่าวคือ ทำการแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็นลำดับขั้นต่าง ๆ ตามกลุ่มอาคารจำนวน 5 กลุ่มอาคาร เพื่อให้มีการกระจายของกลุ่ม จากนั้นทำการคัดเลือก โดยหาสัดส่วนของอาคาร แต่ละกลุ่มอาคารเพื่อคัดเลือก อาคาร ตัวอย่าง ได้อาคาร 7,15,23,31,39,47,55 และอาคาร 63 และสุ่มเลือก ห้อง ต่อไป ได้จำนวน 61 กลุ่มตัวอย่าง (ดูรายละเอียด บทที่ 3)

5.1 สภาพทั่วไปของชุมชน ที่อยู่อาศัย

สภาพทั่วไปของชุมชน จากการศึกษาจากภาคเอกสารและการสำรวจพื้นที่ พบว่า อาคารแบบแฟลตในเคหะชุมชนดินแดง ประกอบด้วย 64 อาคาร โดยอาคาร 1-32 อยู่ในเขตพื้นที่เคหะชุมชนดินแดง 1 ประกอบด้วย 1,984 หน่วย และอาคาร 33-64 อยู่ในพื้นที่เคหะชุมชนดินแดง 2 ประกอบด้วย 2,160 หน่วย รวมหน่วยพักอาศัยทั้งสิ้น 4,144 หน่วย เป็นอาคารประเภทแฟลตที่มีจำนวนหน่วยพักอาศัยมากที่สุด (คิดเป็น ร้อยละ44.84) มีต้นไม้ใหญ่ปกคลุมอยู่มาก มีศูนย์ราชการ โรงเรียน ตลาด ร้านค้า ย่านการค้าแหล่งงาน ครบครัน อยู่ใจกลางเมือง เป็นเส้นทางคมนาคมสายหลักสู่สนามบินสุวรรณภูมิ และ สนามบินดอนเมือง

สภาพทั่วไปของที่อยู่อาศัย จากการศึกษาจากภาคเอกสารและการสำรวจพื้นที่ พบว่า แฟลตแบบ 1-64 มีจำนวน 64 อาคาร เป็นอาคาร คสล. 5 ชั้น ได้ดูแลทางเดินหน้าห้องพักอาศัยเป็นแบบ Single Loaded Corridor มีบันได 2 จุด ห้องพักอาศัยเป็นแบบ Studio Type ประกอบด้วย ส่วนอเนกประสงค์ ห้องน้ำ ระเบียง และปล่องทิ้งขยะ แต่ละหน่วยมีพื้นที่ 40.50 ตารางเมตร อาคารมี 3 ขนาด จำแนกตามจำนวนหน่วยพักอาศัย คือ ขนาด 80 หน่วย ขนาด 56 หน่วย และ ขนาด 48 หน่วย โดยอาคาร 1-8 จำนวน 8 หลัง ที่พักอาศัย จำนวน 640 หน่วย เป็นอาคารกลุ่มแรกที่ได้ก่อสร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 ,อาคาร 9-20 จำนวน 12 หลัง ที่พักอาศัย จำนวน 672 หน่วย ก่อสร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507-2508,อาคาร 21-32 จำนวน 12 หลัง ที่พักอาศัย จำนวน 672 หน่วย ก่อสร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510,อาคาร 33-56 จำนวน 24หลัง ที่พักอาศัย จำนวน 1,176 หน่วย ก่อสร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511-2517 และอาคาร 57--64 จำนวน 8 หลัง ที่พักอาศัย จำนวน 384 หน่วย ก่อสร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517-2518 ผลการศึกษาตรวจสอบและประเมินสภาพอาคารพักอาศัยโครงการอาคารแฟลตดินแดงซึ่งผลจากการสำรวจ(18 พ.ค. 2550)พบว่าองค์อาคารส่วนใหญ่มีการเสื่อมสภาพเพิ่มเติมขยายตัวมากขึ้น ซึ่งผลจากการสำรวจดังกล่าวสรุปว่าอาคารที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงแข็งแรงของโครงสร้างโดยตรงและอาจเกิดผลกระทบด้านความปลอดภัยต่อผู้อยู่อาศัยต้องทำการซ่อมแซมโดยทันทีหรือระดับความเสียหายรุนแรงมากนั้นคืออาคาร 1-8 และอาคาร 21-32

ในการออกแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุเดิมนั้น ควรมีการออกแบบเฉพาะ ทั้งทางด้านกายภาพ ทางด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ ทางด้านกายภาพ ออกแบบขนาด สัดส่วน พื้นที่ใช้สอยพิเศษ อันจะกล่าวในหัวข้อต่อไป ด้านสังคมต้องจัดกลุ่ม หรือแบ่งโซนให้ชัดเจนเพื่อความเป็นเอกภาพ และความสัมพันธ์ ภายในชุมชน ซึ่งพบว่า ส่วนมากทั้งอาคารมีความสัมพันธ์ที่ดี เนื่องจากมาอยู่อาศัยสมัยแรกเริ่ม ที่มาจากโครงการเคหะสงเคราะห์เดิม ที่กรมประชาสงเคราะห์จัดเตรียมไว้ให้ สำหรับด้านเศรษฐกิจ คิดราคาค่าเช่าในอัตราพิเศษเท่าที่สามารถทำได้

5.2 ลักษณะสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ของครัวเรือนผู้อยู่อาศัย

จากการศึกษา จำนวนผู้มีอายุ 51-60 ปี มีเป็นจำนวนมาก(ร้อยละ34.43) การออกแบบเดิมไม่เอื้อสำหรับผู้สูงอายุเนื่องจาก ผู้วิจัยพบเห็นผู้สูงอายุอยู่กระจายทุกชั้นอาคาร ไม่มีอุปกรณ์สนับสนุน ที่ช่วยในการดำเนินชีวิต ส่วนหนึ่งจึงทำให้คนกลุ่มนี้ไม่ค่อยได้ไปไหน มักอยู่กับหน่วยพักอาศัย ดังนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรมีการออกแบบ หน่วยพักอาศัยใหม่รองรับผู้อยู่อาศัยเหล่านี้ด้วย (ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม นางสาวจิระภา ศรีคำ, สภาพการอยู่อาศัยแบบแฟลต ของผู้สูงอายุในที่อยู่อาศัยแบบแฟลตเคหะชุมชนดินแดง1และ2 กรุงเทพมหานคร), ซึ่งต่อไปจะเป็นผู้สูงอายุ (สำหรับงานวิจัยดังกล่าวกำหนดอายุผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป)

จากสภาพทางเศรษฐกิจของผู้อยู่อาศัยเดิม ซึ่งมีรายได้เฉลี่ย 7,001-9,000 บาท นั้นยังไม่ได้เข้าเกณฑ์ ของการเคหะแห่งชาติ ตามการคาดประมาณรายได้ต่อครัวเรือนตามกลุ่ม Percentile ในปี พ.ศ. 2551 ฝ่ายนโยบายและแผน การเคหะแห่งชาตินั้น รายได้ต่ำกว่า 12,600 คือต่ำกว่า ก.(ชุมชนแออัด) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องอุดหนุนช่วยเหลือ(มติรัฐมนตรีเห็นควรใช้งบเดิมเนื่องจาก จำนวนหน่วยที่ต้องมีการรื้อย้ายและต้องได้รับเงินชดเชย ยังไม่ชัดเจน 15 ม.ค. 2551) เพื่อลดภาระรายจ่ายของผู้อยู่อาศัย ในอัตราค่าเช่าพิเศษดังกล่าว ในอัตราต่ำสุด (ตามมติรัฐมนตรีในการเห็นชอบโครงการ)

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยของ การเคหะแห่งชาติ คือ 5.5 คนตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 4(ดร.วิมลสิทธิ์ หรยางกูร : 29) ซึ่ง จากการศึกษาพบว่า สมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 4.18 คนต่อครัวเรือน สามารถแบ่งเป็น 3 ขนาด คือขนาดสมาชิกครัวเรือน 1-4 คน (ร้อยละ 48.63) ขนาด 5-7 คน (ร้อยละ 29.41) และ มากกว่า 8 คน (ร้อยละ 21.96) ดังนั้น การเคหะแห่งชาติ ควรพิจารณาการควบคุม ความหนาแน่นในการอยู่อาศัยต่อห้อง หรือออกแบบหน่วยพักอาศัยรองรับ เพื่อให้คุณภาพชีวิตที่ดี และมาตรฐานที่เหมาะสม กับผู้อยู่อาศัยขึ้น โดยออกแบบหน่วยพักอาศัยรองรับตามขนาดครัวเรือน สำหรับสมาชิกครัวเรือนที่มากกว่า 8 คน ควรพิจารณาเพิ่มสิทธิในการอยู่อาศัยอีกห้องหนึ่ง(การเคหะแห่งชาติให้สิทธิในการอยู่อาศัย 1 ครัวเรือนต่อหนึ่งหน่วยเท่านั้น)

5.3 การใช้พื้นที่ที่อยู่อาศัย ภายในหน่วยพักอาศัย

ลักษณะรูปแบบ กายภาพ ภายในพื้นที่หน่วยพักอาศัยที่การเคหะแห่งชาติจัดไว้มีพื้นที่ 40.50 ตร.ม.โดยมีความกว้าง3.50เมตร ยาว11.50 ตารางเมตร และสูง 2.80 เมตร พบว่า พื้นที่อเนกประสงค์ เป็นพื้นที่ที่ใช้ร่วมกันของคน การใช้พื้นที่นี้ประกอบด้วย พื้นที่ทำงาน รับแขก รับประทานอาหาร นอน โดยทุกกิจกรรมสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา อุปกรณ์ที่ใช้จะสามารถจัดเก็บ สลับเปลี่ยน ในหนึ่งพื้นที่ตามลักษณะกิจกรรม เวลา และ โอกาส โดยตู้ที่ใช้สำหรับกันระหว่างพื้นที่เป็นอาณาเขต ที่แบ่งพื้นที่ระหว่างส่วนสาธารณะ และส่วนตัวได้อย่างชัดเจน

พื้นที่พักผ่อน 6.74 ตร.ม. พบว่าส่วนมากใช้บริเวณอเนกประสงค์ เป็นหลัก มีที่นั่งกับพื้น และมีชุดรับแขกที่จัดเตรียมไว้ให้ โดยมีตู้กันที่นอน เป็น อาณาเขตแบ่งแยกระหว่างพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่ส่วนตัวของหน่วยพักอาศัย

พื้นที่ประกอบอาชีพ 3.40 ตร.ม. สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท กล่าวคือ ในหน่วยพักอาศัย และนอก หน่วยพักอาศัย ในหน่วยพักอาศัยมีการประกอบอาชีพแบบถาวร เช่น ร้านขายของชำ เสริมสวย ชักอบริด เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเพิ่มขึ้นทำให้ที่อยู่อาศัยไม่เพียงพอ ซึ่งทำให้มีความจำเป็นต้องเพิ่มที่อยู่อาศัย โดยการเพิ่มขึ้นลอย และประกอบอาชีพในบางโอกาส เช่น นักพยากรณ์ ต้องจัดหน่วยพักอาศัยให้เป็นระเบียบตลอดเวลา เพื่อความเชื่อมั่น เป็นต้น

พื้นที่นอน 11.05 ตร.ม.(รวมชั้นลอย) ประกอบด้วย 2 ประเภท 3 พื้นที่ กล่าวคือ ประเภทกิจกรรม การนอนแบ่งเป็นนอนโดยอุปกรณ์เบาะหรือที่นอนคงที่ ใช้พื้นที่บริเวณมุมหลังห้อง ตามสภาพกายภาพ ของหน่วยพักอาศัย และอีกกลุ่มหนึ่ง(ร้อยละ 44.26) ใช้การต่อเติมชั้นลอยเป็นที่นอนสำหรับคู่สมรส ที่ ต้องการความเป็นส่วนตัวและมิดชิด และปรับเปลี่ยนเคลื่อนที่ โดยใช้บริเวณนอกประสงค์ อุปกรณ์ สนับสนุน เช่น เบาะ ที่นอน พูก เสื่อ เป็นต้น โดยจะเก็บอุปกรณ์เหล่านี้ในบริเวณใกล้เคียง สามารถที่จะ นำมาใช้ได้สะดวก โดยใช้ตู้เสื้อผ้า ตู้โชว์ เป็นการกั้นห้อง เพื่อแบ่งอาณาเขตพื้นที่ใช้สอย

พื้นที่รับประทานอาหาร 6.26 ตร.ม. ประกอบด้วย 2 พื้นที่ใหญ่ๆ กล่าวคือ โต๊ะอาหาร บริเวณ หน้าห้องน้ำ และบริเวณ พื้นที่นอกประสงค์ ซึ่งไม่รวมถึง การรับประทานอาหารว่าง พบว่ามีการ รับประทานอาหารที่นอนด้วยเนื่องจาก มีโทรทัศน์ และเครื่องเล่นโทรทัศน์ อยู่บริเวณที่นอนทั้งบริเวณมุม หลังห้อง และชั้นลอย

พื้นที่ประกอบอาหาร 2.32 ตร.ม. โดยส่วนใหญ่ประกอบอาหารบริเวณพื้นที่ระเบียง ซึ่งพื้นที่ ไม่ได้มีการออกแบบเพื่อประกอบอาหารตั้งแต่ต้น ทำให้พื้นที่ไม่เหมาะสมต่อการทำอาหาร แม้การศึกษา ส่วนใหญ่พบว่าซื้ออาหารสำเร็จรูป แต่ก็ประกอบอาหารในบางโอกาส เช่น วันหยุด วันสังสรรค์ของ ครอบครัว เป็นต้น ดังนั้น ครุภัณฑ์ยังเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับการใช้ชีวิตประจำวัน สำหรับผู้อยู่อาศัยเดิมอยู่

พื้นที่อาบน้ำ- ส้วม 3.35 ตร.ม.ประกอบด้วย 2 พื้นที่ กล่าวคือ พื้นที่ห้องน้ำสำหรับสมาชิกทั่วไป และพื้นที่ระเบียงสำหรับเด็ก โดยทั่วไปพบว่าใช้อุปกรณ์ดักอาบ โดยการรองภาชนะกักเก็บน้ำ และบาง หน่วยพักอาศัย นำฝักบัวแทนสายยางเพื่อกักเก็บน้ำเท่านั้น ไม่ได้ใช้อาบจากฝักบัวแต่อย่างใด

การซักผ้า 1.89 ตร.ม. สามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ การซักด้วยวิธีธรรมชาติ คือซักด้วย มือ ใช้พื้นที่ 2 บริเวณคือในห้องน้ำ และบริเวณพื้นที่ระเบียงและการซักด้วยอุปกรณ์คือ เครื่องซักผ้า จะ อยู่ 2 บริเวณ เช่นกัน คือบริเวณหน้าห้องน้ำ และระเบียง

พื้นที่ตากผ้า 1.16 ตร.ม. พบว่ามีลักษณะการตากผ้าโดยใช้อุปกรณ์ราวแขวนผ้า ใช้เชือกซึ่ง ระหว่งผนังและห้อยตามวัสดุหรืออุปกรณ์ติดผนัง เช่น ตู้ เครื่องปรับอากาศ เป็นต้น

การเก็บของ 3.42 ตร.ม.พบว่า เป็นพื้นที่ที่กระจายกระจายทั่วหน่วยพักอาศัย ซึ่งแยกเป็น ของที่ ใ้บ่อย และไม่บ่อยได้ใช้ ซึ่งของที่ใ้บ่อยเช่นเสื้อผ้า อุปกรณ์ อาบน้ำ ตู้ยาสามัญประจำบ้าน จะอยู่ใน พื้นที่มือสามารถเอื้อมถึงได้ หยิบใ้ง่ายและอยู่ใกล้ตัว สำหรับของที่ใ้ไม่ค่อยใ้หรือแทบไม่ได้ใ้เลย ส่วนมากอยู่ในส่วนที่มือเอื้อมไม่ถึง เช่น ระดับเหนือห้องน้ำ เหนือตู้เสื้อผ้า ชั้นลอย (ในกรณีที่ไม่ใ้ใ้เป็น ที่อยู่อาศัย) เป็นต้น ดูตารางที่ 5.1ประกอบ

ตารางที่ 5.1 แสดงการใช้พื้นที่ในหน่วยพักอาศัยที่เกิดขึ้นของกลุ่มตัวอย่างสมาชิก 1-4 คน

ลำดับที่	พื้นที่สำหรับกิจกรรม	พื้นที่ที่เกิดขึ้น ของกิจกรรม ขั้นปกติ	พื้นที่ที่เกิดขึ้น ของกิจกรรม ขั้นลอย	รวม	พื้นที่ (ตร.ม.) ปัจจุบัน เคหะฯ ดิน แดง	ผลต่าง
1	ห้องอเนกประสงค์	20.72	-	20.72	24.50	3.78
2	ห้องนอนที่มีดซิด 1(ขั้นลอย)	-	6.85	6.85	-	-6.85
3	พื้นที่เก็บของ (ขั้นลอย)	-	4.10	4.10	-	-4.10
4	พื้นที่ประกอบอาหาร*	6.34	-	6.34	6.60	0.26
5	ห้องน้ำ-ส้วม	3.29	-	3.29	4.90	1.61
6	ระเบียงและตากผ้า	3.02	-	3.02	4.50	1.48
รวม		33.37	10.95	44.32	40.50	-3.82

*พื้นที่หน้าห้องน้ำที่การเคหะแห่งชาติเตรียมไว้สำหรับครัว (รายงานวิจัย พฤติกรรมผู้อยู่อาศัยกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ของเคหะสงเคราะห์แบบแฟลต โครงการเคหะสงเคราะห์ดินแดง ห้วยขวาง ประชานิเวศน์ บ่อนไก่, ดร.วิมลสิทธิ์ หรยางกูร)

ตารางที่ 5.2 แสดงการใช้พื้นที่ในหน่วยพักอาศัยที่เกิดขึ้นของกลุ่มตัวอย่างสมาชิก 5-7 คน

ลำดับที่	พื้นที่สำหรับกิจกรรม	พื้นที่ที่เกิดขึ้น ของกิจกรรม ขั้นปกติ	พื้นที่ที่เกิดขึ้น ของกิจกรรม ขั้นลอย	รวม	พื้นที่ (ตร.ม.) ปัจจุบัน เคหะฯ ดิน แดง	ผลต่าง
1	ห้องอเนกประสงค์	28.43	-	28.43	24.50	-3.93
2	ห้องนอนที่มีดซิด 1(ขั้นลอย)	-	13.70	13.70	-	-13.70
3	พื้นที่เก็บของ (ขั้นลอย)	-	4.10	4.10	-	-4.10
4	พื้นที่ประกอบอาหาร	6.34	-	6.34	6.60	0.26
5	ห้องน้ำ-ส้วม	3.29	-	3.29	4.90	1.61
6	ระเบียงและตากผ้า	3.02	-	3.02	4.50	1.48
รวม		41.08	17.80	58.88	40.50	-18.38

ตารางที่ 5.2 แสดงการใช้พื้นที่ในหน่วยพักอาศัยที่เกิดขึ้นของกลุ่มตัวอย่างสมาชิก 8-12 คน

ลำดับที่	พื้นที่สำหรับกิจกรรม	พื้นที่ที่เกิดขึ้น ของกิจกรรม ขั้นปกติ	พื้นที่ที่เกิดขึ้น ของกิจกรรม ขั้นลอย	รวม	พื้นที่(ตร.ม.) ปัจจุบัน เคหะฯ ดินแดง	ผลต่าง
1	ห้องอเนกประสงค์	43.77	-	43.77	24.50	-19.27
2	ห้องนอนที่มีดซิด 1(ชั้นลอย)	-	15.49	15.49	-	-15.49
3	พื้นที่เก็บของ (ชั้นลอย)	-	4.10	4.10	-	-4.10
4	พื้นที่ประกอบอาหาร	6.34	-	6.34	6.60	0.26
5	ห้องน้ำ-ส้วม	3.29	-	3.29	4.90	1.61
6	ระเบียงและตากผ้า	3.02	-	3.02	4.50	1.48
รวม		56.42	19.59	76.01	40.50	-35.51

ตารางที่ 5.3 แสดงค่าเปรียบเทียบการใช้พื้นที่ผู้อยู่อาศัย มาตรฐานขั้นต่ำการเคหะแห่งชาติและพื้นที่ใช้สอยที่อยู่อาศัยเดิม

ลำดับที่	พื้นที่สำหรับกิจกรรม	พื้นที่(ตร.ม.) ปัจจุบัน	พื้นที่(ตร.ม.) ขั้นต่ำ (อเนกประสงค์) กคช.	พื้นที่(ตร.ม.) ขั้นต่ำ (1ห้องนอน) กคช.	พื้นที่(ตร.ม.) ขั้นต่ำ (2ห้องนอน) เคหะฯดินแดง
1	ห้องอเนกประสงค์	24.50	26.64	25.20	25.06
	พื้นที่รวมรับแขก พักผ่อน ทานอาหาร	24.50	18.00	18.00	18.00
	นอนไม่กินห้อง		8.64	7.20	7.20
	ทำงานโดยใช้ คอมพิวเตอร์		-	-	-
2	ห้องนอนที่มีดซิด 1	-	-	9.00	9.00
3	ห้องนอนที่มีดซิด 2	-	-	-	9.00
4	พื้นที่เก็บของ	-	-	-	-
5	พื้นที่ประกอบอาหาร	6.60	4.32	4.32	4.32
6	ห้องน้ำ-ส้วม	4.90	2.16	2.16	2.16
7	ระเบียงและตากผ้า	4.50	1.08	1.08	2.16
รวม		40.50	34.20	41.76	51.84

ที่มา : มาตรฐานผู้มีรายได้น้อยการเคหะแห่งชาติ

พื้นที่ใช้สอยที่ใช้มากและบ่งชี้ที่สุดคือบริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ใช้สำหรับ นอน รับแขก ทานอาหาร และประกอบอาชีพ โดยใช้อุปกรณ์ที่สามารถพับเก็บเคลื่อนย้ายเคลื่อนที่ได้เช่น พูกที่นอน โต๊ะญี่ปุ่น อุปกรณ์ซักรีด พื้นที่ระเบียงใช้กิจกรรม ซักผ้า อาบน้ำ ประกอบอาหาร ตากผ้าเป็นต้น สำหรับลักษณะการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ และการต่อเติมตัดแปลงที่อยู่อาศัย ซึ่งพฤติกรรมมนุษย์ กับเฟอร์นิเจอร์ต้องสัมพันธ์กันตลอดเวลา เพื่อให้ได้ซึ่งความสมดุลในการใช้ชีวิต กิจกรรมประจำวัน ที่ต้องกระทำอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่ตอน จนกระทั่งนอนอีกครั้งหนึ่ง เฟอร์นิเจอร์ ที่มนุษย์สังเคราะห์ขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวก ให้กินง่าย ทำงานง่าย นอนง่าย ใช้ชีวิตง่าย ตามความสบายที่มนุษย์คนหนึ่งกลุ่มหนึ่งต้องการอะไรที่ใช้บ่อยมักอยู่ใกล้มือเสมอ

การจัดวางเฟอร์นิเจอร์ถูกจัดวางอย่างเป็นระบบ ตามรูปแบบกายภาพเดิมที่กำหนดโดยรูปแบบสถาปัตยกรรม ความจำเป็นของจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้น การประกอบอาชีพ (ทั้งในและนอกหน่วยพักอาศัย) ธรรมเนียม และฐานะการเงินมีการจัดวางเฟอร์นิเจอร์รอบแนวผนังห้อง จากการศึกษา ของผู้เขียนซึ่งพบว่า เฟอร์นิเจอร์ที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวันของผู้อยู่อาศัยเดิม คือ ที่นอน เบาะนอน พูก ตู้เสื้อผ้า รวมถึง ราวแขวนผ้า ชั้นวางโทรทัศน์ ชุดรับแขก ตู้โชว์ โต๊ะอาหาร โต๊ะทำงาน โต๊ะพับญี่ปุ่น ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัย แนวความคิดในการออกแบบที่อาคารชุดพักอาศัย โครงการฟื้นฟูเมืองชุมชนดินแดง มีข้อที่น่าสังเกต เฟอร์นิเจอร์บางชนิดมีความสำคัญมากกว่าประโยชน์ใช้สอย ที่ถูกกำหนดขึ้น มีหลายกลุ่มตัวอย่างใช้ตู้เสื้อผ้า หรือตู้โชว์ เพื่อแทนผนังกันห้องเพื่อ ความเป็นสัดส่วน ความเป็นส่วนตัว และมิดชิด

ลักษณะการวางเฟอร์นิเจอร์ ของผู้อยู่อาศัยเดิม โดยมีลักษณะการจัดวางที่แตกต่างกัน ลักษณะห้องจะมีที่ว่างสำหรับพื้นที่อเนกประสงค์น้อย เนื่องจากพื้นที่หน่วยพักอาศัยมีจำกัด ตู้เสื้อผ้า และเครื่องใช้ส่วนตัวมีมาก มีการกันห้องสำหรับชั้นล่าง และมีการต่อเติม เป็นพื้นที่เก็บของโดยส่วนใหญ่ สำหรับผู้อยู่อาศัยที่ประกอบอาชีพในหน่วยพักอาศัย ต้องเพิ่มพื้นที่สำหรับเก็บของส่วนหนึ่ง ที่นอกเหนือจากที่พักอาศัยแล้ว

เนื่องจาก การเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิก ความต้องการการเป็นส่วนตัว มิดชิด ทำให้เกิดความจำเป็น ที่มีความต้องการด้านพื้นที่ใช้สอย เพิ่มขึ้น รวมไปถึง ความจำเป็นที่จะต้อง ประกอบอาชีพ ภายในหน่วยพักอาศัย ด้วย ข้อจำกัดต่างๆที่ไม่อาจ เช่า ซื้อ หรือ เช่าเช่า พื้นที่เพื่อทำกิจการ หน่วยพักอาศัยจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะเป็นทั้ง ที่พักอาศัย และที่ทำมาหากิน เมื่อพื้นที่หน่วยพักอาศัย ถูกใช้พื้นที่ส่วนหนึ่งในการประกอบกิจการ ทำให้พื้นที่สำหรับหน่วยพักอาศัย จึงไม่พอเพียงสำหรับ อยู่อาศัยอีกต่อไป จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่จะต้องหาเพิ่มขึ้น ในเมื่อพื้นที่ในแนวระนาบไม่เพียงพอหรือ มีข้อจำกัด จึงต้องต่อเติมในแนวตั้ง เป็นต้น จากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีการต่อเติม(ร้อยละ 44.26) ตัดแปลงสามารถแยกเป็น 3 รูปแบบ ต่อเติมในสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือต่อเติม,ตำแหน่งเหนือด้านหน้าห้องนำพื้นที่ประมาณ 3.30 ตร.ม.(ร้อยละ 37.04)ซึ่งส่วนมากพบว่าเป็นที่อยู่อาศัยเช่นกัน พื้นที่บริเวณ

เหนือห้องน้ำ พื้นที่ประมาณ 6.30 ตร.ม.(ร้อยละ 29.63) โดยส่วนใหญ่ ใช้สำหรับเป็นที่เก็บของ มีทั้งต่อเติมแบบถาวรและชั่วคราวตำแหน่งพื้นที่ เหนือมุมด้านหลังห้อง พื้นที่ประมาณ 10.00 ตร.ม.(ร้อยละ 33.33) ส่วนใหญ่จะใช้สำหรับอยู่อาศัย ทั้งๆที่ มีระยะจากพื้นชั้นลอยถึงเพดาน เพียง 0.80 เมตร โดยประมาณ และ เป็นที่น่าสังเกต พื้นที่ชั้นลอยมีการต่อเติม เพื่อความเป็นส่วนตัวหรือมิดชิด มากกว่าการกันห้องปกติ ทั้งๆที่ ค่าใช้จ่ายที่สูงกว่า แต่เมื่อแลกกับพื้นที่ประโยชน์ใช้สอยเพิ่มขึ้น จึงเลือกที่จะต่อเติมชั้นลอย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ดร.วิมลสิทธิ์ หรยางกูร ที่พบว่าเลือกการต่อเติมเป็นที่เก็บของและนอนมากกว่า(คิดเป็นร้อยละ 13.5)เลือกที่จะกันห้อง(คิดเป็น ร้อยละ5.6) ฉะนั้นอาจสรุปได้ว่าการเลือกต่อเติมชั้นลอยเพื่ออยู่อาศัยเพื่อความเป็นส่วนตัว มิดชิดและเก็บของ มากกว่ากันห้องนั้นเพราะต้องการมีพื้นที่ประโยชน์ใช้สอยเพิ่มขึ้น

5.3.1 ลักษณะการจัดวางเฟอร์นิเจอร์

ผู้อยู่อาศัยเดิมในเคหะชุมชนดินแดง มีการจัดวางเฟอร์นิเจอร์อย่างเป็นระบบ ตามรูปแบบกายภาพเดิมที่การเคหะแห่งชาติจัดเตรียมให้ โดยวางรอบแนวผนังห้อง เว้นทางเดินประมาณ 70-80 ซม. ซึ่งพบว่า เฟอร์นิเจอร์ที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวันของผู้อยู่อาศัยเดิม คือ ที่นอน เบาะนอน พูก ตู้เสื้อผ้า รวมถึง ราวแขวนผ้า ชั้นวางโทรทัศน์ ชุดรับแขก ตู้โชว์ โต๊ะอาหาร โต๊ะทำงาน โต๊ะพับญี่ปุ่น ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัย แนวความคิดในการออกแบบที่อาคารชุดพักอาศัย โครงการฟื้นฟูเมืองชุมชนดินแดง โดยเฟอร์นิเจอร์ที่ใช้เป็นเฟอร์นิเจอร์ที่มีตามห้องตลาด

จากผลการศึกษาลักษณะการวางเฟอร์นิเจอร์ โดยสรุปผู้อยู่อาศัยมีรูปแบบการจัดเฟอร์นิเจอร์ คือ ที่เก็บรองเท้า ซึ่งรวมไปถึง การวางรองเท้ากับพื้นรวมชั้นวางรองเท้า ส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่ง P1-2 (ร้อยละ 62.30) และ P7 (ร้อยละ 9.83), โต๊ะพับ(โต๊ะญี่ปุ่น)จัดเก็บพียงผนังห้องส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่ง P2 (ร้อยละ 34.43) และ P4 (ร้อยละ 31.15), โต๊ะทำงาน ซึ่งรวมไปถึง โต๊ะคอมพิวเตอร์ ส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่ง P3-4 (ร้อยละ 45.90) และ P11-12 (ร้อยละ 29.51), ชั้นวาง, ตู้วางโทรทัศน์ ส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่ง P11-12 (ร้อยละ 35.39) ,P6-7 (ร้อยละ 27.69), P8,15 (ร้อยละ 23.08) , M24-25, 20,27 (ร้อยละ 13.84), ตู้เสื้อผ้า(รวมราวแขวนผ้า)ส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่ง P16-18 (ร้อยละ 49.32) P12,19-20,27 (ร้อยละ 27.40) P7-8,15-16(ร้อยละ 27.87), ชุดรับแขก(รวมแคร่)ส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่ง P7-8,15 (ร้อยละ 60.66) P4,11-12 (ร้อยละ 19.67), ตู้โชว์ส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่ง P16-18 (ร้อยละ 62.30) และ P6-7 (ร้อยละ 16.39), ที่นอน(รวมเตียง) ส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่ง P22-25 (ร้อยละ 77.03), M22-25 (ร้อยละ 16.22) และ M28-33 (ร้อยละ 6.75), โต๊ะอาหาร ส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่ง P33-34 (ร้อยละ 62.30) และ P31,36 (ร้อยละ 14.75) ตามลำดับ (ดูรายละเอียด บทที่ 4)

ขนาดของเฟอร์นิเจอร์ ที่มีตามห้องตลาด มีขนาดและสัดส่วนที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามระบบหน่วยพักเครื่องใช้อาคาร(ดูบทที่2) จากการศึกษาพบว่า ผู้ออกแบบจะต้องมีความรู้ในขนาดและ

สัดส่วนของเฟอร์นิเจอร์มากมาย เพื่อสามารถออกแบบขนาดที่เหมาะสมสำหรับหน่วยพักเครื่องใช้
อาคารได้ หากจะให้ระบบนี้มีประโยชน์สูงสุดจะต้องออกแบบเฟอร์นิเจอร์ใหม่ (ไม่ใช่เฟอร์นิเจอร์เดิม)
เพื่อให้สอดคล้องกับการอยู่อาศัย และไม่เพิ่มภาระค่าใช้จ่ายขึ้น ฉะนั้นวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยไม่แนะนำ
ระบบประสานทางพัก สำหรับผู้อยู่อาศัยเดิม

5.3.2 ลักษณะการต่อเติม ดัดแปลง พื้นที่ใช้สอย

เนื่องจากการขยายตัว การเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิก ความต้องการการเป็นส่วนตัว มิดชิด ทำให้เกิดความจำเป็น ที่มีความต้องการด้านพื้นที่ใช้สอย เพิ่มขึ้น รวมไปถึง ความจำเป็นที่จะต้อง ประกอบ
อาศัยภายในหน่วยพักอาศัย ถึงแม้ว่าการใช้ชีวิตภายในหน่วยพักอาศัย มีกิจกรรมที่มีความจำเป็นแค่
เพียง หลับนอน กิน แต่การทำมาหากินก็มีความจำเป็น เช่นกัน ด้วย ข้อจำกัดต่างๆที่ไม่อาจเช่า ซื้อ หรือ
เช่าเช่า พื้นที่เพื่อทำกิจการ หน่วยพักอาศัยจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะเป็นทั้ง ที่พักอาศัย และที่ทำมา
หากิน เมื่อพื้นที่หน่วยพักอาศัย ถูกใช้พื้นที่ส่วนหนึ่งในการประกอบกิจการ ทำให้พื้นที่สำหรับหน่วยพัก
อาศัย จึงไม่พอเพียงสำหรับ อยู่อาศัยอีกต่อไป จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่จะต้องหาเพิ่มขึ้น ในเมื่อพื้นที่ใน
แนวระนาบไม่เพียงพอหรือ มีข้อจำกัด จึงต้องต่อเติมในแนวตั้ง เป็นต้น จากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง
พบว่า มีการต่อเติมดัดแปลง เพื่อต้องการพื้นที่ใช้สอยร้อยละ 44.26 ซึ่งลักษณะการต่อเติมสามารถแยก
เป็น 3 รูปแบบ ต่อเติมในสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ, ต่อเติม ตำแหน่ง M37-M42พื้นที่ประมาณ 6.30 ตร.ม.
(ร้อยละ 37.04) เป็นพื้นที่หลังห้องน้ำ โดยส่วนใหญ่ ใช้สำหรับเป็นที่เก็บของ มีทั้งต่อเติมแบบถาวรและ
ชั่วคราวกล่าวคือ แค่เพียงพอที่จะสามารถเก็บของได้, ตำแหน่งพื้นที่ M16-M27 พื้นที่ประมาณ 10.00
ตร.ม.(ร้อยละ 33.33) ส่วนใหญ่จะใช้สำหรับอยู่อาศัย ทั้งๆที่ มีระยะจากพื้นชั้นลอยถึงเพดาน เพียงแค่
0.80 เมตร โดยประมาณ และตำแหน่งM28-M36พื้นที่ประมาณ 3.30 ตร.ม.(ร้อยละ 29.63)

เนื่องจาก การเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิก ความต้องการการเป็นส่วนตัว มิดชิด ทำให้เกิดความ
จำเป็น ที่มีความต้องการด้านพื้นที่ใช้สอย เพิ่มขึ้น รวมไปถึง ความจำเป็นที่จะต้อง ประกอบอาศัย
ภายในหน่วยพักอาศัย ด้วย ข้อจำกัดต่างๆที่ไม่อาจเช่า ซื้อ หรือเช่าเช่า พื้นที่เพื่อทำกิจการ หน่วยพัก
อาศัยจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะเป็นทั้ง ที่พักอาศัย และที่ทำมาหากิน เมื่อพื้นที่หน่วยพักอาศัย ถูกใช้
พื้นที่ส่วนหนึ่งในการประกอบกิจการ ทำให้พื้นที่สำหรับหน่วยพักอาศัย จึงไม่พอเพียงสำหรับ อยู่อาศัย
อีกต่อไป จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่จะต้องหาเพิ่มขึ้น ในเมื่อพื้นที่ในแนวระนาบไม่เพียงพอหรือ มีข้อจำกัด
จึงต้องต่อเติมในแนวตั้ง เป็นต้น

จากการศึกษา พบว่า มีการต่อเติม(ร้อยละ 44.26) ดัดแปลงสามารถแยกเป็น 3 รูปแบบ ต่อเติม
ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือต่อเติม,ตำแหน่งเหนือด้านหน้าห้องน้ำพื้นที่ประมาณ 3.30 ตร.ม.(ร้อยละ
37.04)ซึ่งส่วนมากพบว่าเป็นที่อยู่อาศัยเช่นกัน พื้นที่บริเวณเหนือห้องน้ำ พื้นที่ประมาณ 6.30 ตร.ม.(ร้อย
ละ 29.63) โดยส่วนใหญ่ ใช้สำหรับเป็นที่เก็บของ มีทั้งต่อเติมแบบถาวรและชั่วคราวตำแหน่งพื้นที่ เหนือ

ตารางที่ 5.4 แสดงการใช้พื้นที่ในหน่วยพักอาศัยที่ไม่เพียงพอและ การเคหะแห่งชาติไม่ได้จัดเตรียมให้

ลำดับที่	พื้นที่สำหรับกิจกรรม	พื้นที่(ตร.ม.) กิจกรรม เคหะฯดินแดง	พื้นที่(ตร.ม.) เฟอร์นิเจอร์ เคหะฯดินแดง	รวม	ตำแหน่งที่ ก ค ช . จัดเตรียม
1	พื้นที่อเนกประสงค์			1.30	ไม่พอ
	ประกอบอาชีพและ ทำงาน(คอมพิวเตอร์)	0.56	0.74		ไม่ได้เตรียม
2	พื้นที่ระเบียง			3.62	ไม่พอ
	พื้นที่ประกอบอาหาร	2.32	1.30		ไม่ตรง
3	พื้นที่เก็บของ	3.42	-	3.42	ไม่ได้เตรียม
รวม		40.50		9.64	

5.5 ข้อเสนอแนะในการออกแบบหน่วยพักอาศัย

ตารางที่ 5.5 แสดงข้อเสนอแนะขนาดพื้นที่ใช้สอยต่ำสุดสำหรับความหนาแน่น 1-4 คนต่อหน่วย

ลำดับที่	พื้นที่สำหรับกิจกรรม	พื้นที่(ตร.ม.)	คิดเป็นร้อยละ
1	ห้องอเนกประสงค์	18.93	42.71
	พื้นที่รวมรับแขก พักผ่อน ทานอาหาร	12.57	
	นอนไม่กั้นห้อง	6.85	
	ทำงานโดยใช้คอมพิวเตอร์	1.30	
2	ห้องนอนที่มีมิดชิด	8.64	19.50
3	พื้นที่เก็บของ	4.10	9.25
4	พื้นที่ประกอบอาหาร	6.34	14.31
5	ห้องน้ำ-ส้วม	3.29	7.42
6	ซักล้างและตากผ้า	3.02	6.81
รวม		44.32	100.00

ตารางที่ 5.6 แสดงข้อเสนอแนะขนาดพื้นที่ใช้สอยต่ำสุดสำหรับความหนาแน่น 5-7 คนต่อหน่วย

ลำดับที่	พื้นที่สำหรับกิจกรรม	พื้นที่(ตร.ม.)	คิดเป็นร้อยละ
1	ห้องอเนกประสงค์	24.85	42.21
	พื้นที่รวมรับแขก พักผ่อน ทานอาหาร ทำงาน	12.72	
	นอนไม่กั้นห้อง	12.13	
2	ห้องนอนที่มีมิดชิดห้องแรก	8.64	14.67
3	ห้องนอนที่มีมิดชิดห้องที่สอง	8.64	14.67
4	พื้นที่เก็บของ	4.10	6.96

มุมด้านหลังห้อง พื้นที่ประมาณ 10.00 ตรม.(ร้อยละ 33.33) ส่วนใหญ่จะใช้สำหรับอยู่อาศัย ทั้งๆที่มีระยะจากพื้นชั้นลอยถึงเพดาน เพียงแค่ 0.80 เมตร โดยประมาณ

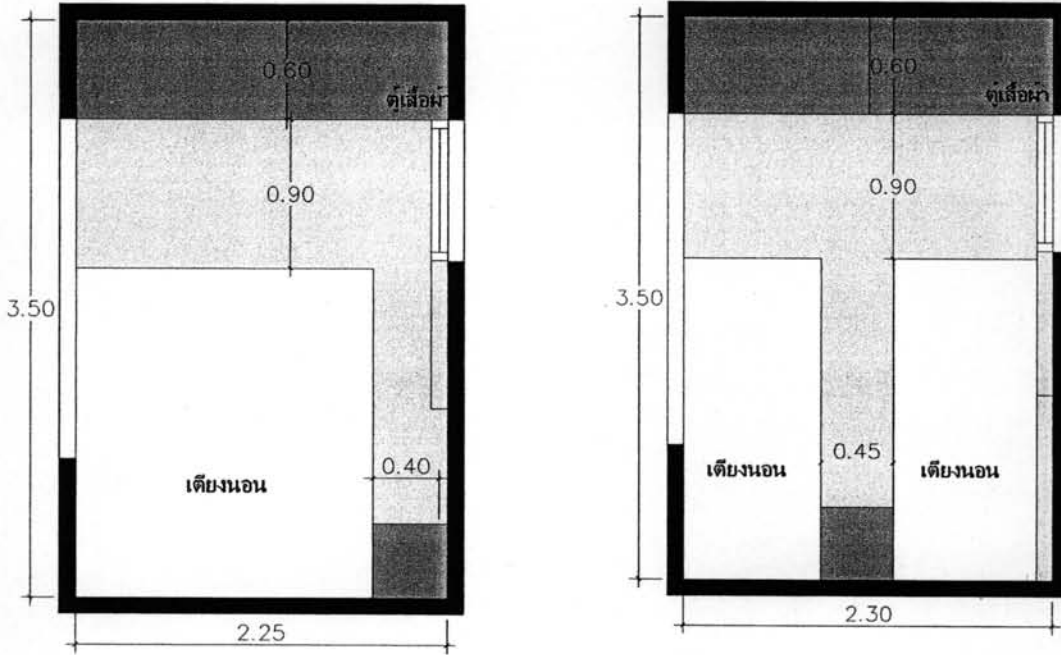
เป็นที่น่าสังเกต พื้นที่ชั้นลอยมีการต่อเติม เพื่อความเป็นส่วนตัวหรือมิดชิด มากกว่าการกันห้องปกติ ทั้งๆที่ ค่าใช้จ่ายที่สูงกว่า แต่เมื่อแลกกับพื้นที่ประโยชน์ใช้สอยเพิ่มขึ้น จึงเลือกที่จะต่อเติมชั้นลอย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ดร.วิมลสิทธิ์ หรยางกูร ที่พบว่าเลือกการต่อเติมเป็นที่เก็บของและนอนมากกว่า(ร้อยละ 13.5)เลือกที่จะกันห้อง(ร้อยละ5.6) ฉะนั้นอาจสรุปได้ว่าการเลือกต่อเติมชั้นลอยเพื่ออยู่อาศัย เพื่อความเป็นส่วนตัว มิดชิดและเก็บของ มากกว่ากันห้องนั้นเพราะต้องการมีพื้นที่ประโยชน์ใช้สอยเพิ่มขึ้น และพื้นที่ที่ใช้จริงที่เพิ่มขึ้นนั้นมาจากชั้นลอย ที่ใช้เป็นที่พักของ และอยู่อาศัยเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิกครัวเรือน

5.4 การจัดองค์ประกอบทางกายภาพ ภายในพื้นที่หน่วยพักอาศัย

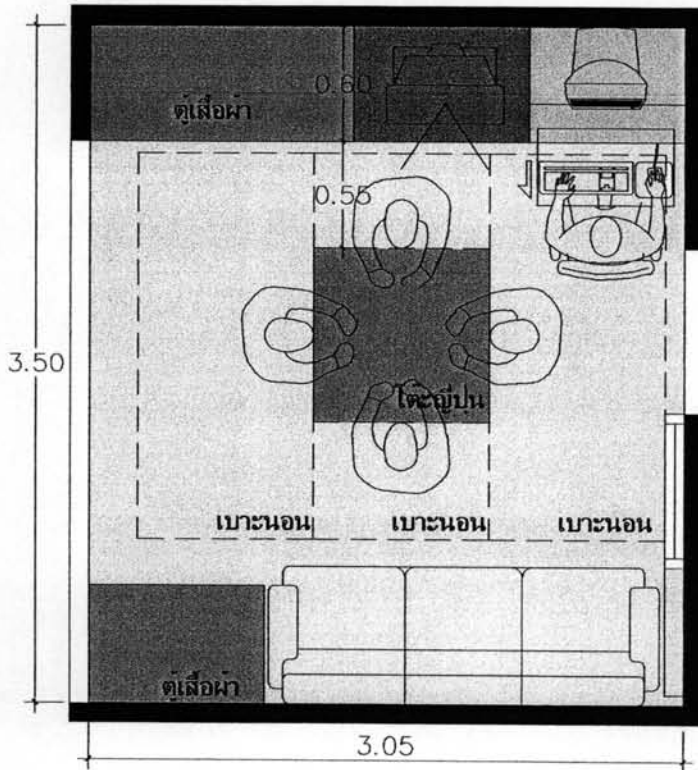
การออกแบบที่อยู่อาศัยเดิมนั้น ไม่สอดคล้อง กับผู้อยู่อาศัยสำหรับผู้อยู่อาศัย โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การใช้พื้นที่ในหน่วยพักอาศัยเดิมสำหรับความหนาแน่น 1-4 คน ดังนี้ พื้นที่ใช้สอยรวมไม่เพียงพอต่อการใช้พื้นที่สำหรับผู้อยู่อาศัย 3.82 ตร.ม. กล่าวคือพื้นที่อเนกประสงค์(พื้นที่รวมรับแขก พักผ่อน ทานอาหาร นอนไม่กันห้อง และทำงาน)เพียงพอ พื้นที่นอนมิดชิดไม่เพียงพอ 6.85 ตร.ม. พื้นที่เก็บของไม่เพียงพอ 4.10 ตร.ม. พื้นที่ประกอบอาหาร พื้นที่ครัวและซักล้างเพียงพอ สำหรับความหนาแน่น 5-12 คน ดังนี้ พื้นที่ใช้สอยรวมไม่เพียงพอต่อการใช้พื้นที่สำหรับผู้อยู่อาศัย 35.51 ตร.ม. กล่าวคือพื้นที่อเนกประสงค์ (พื้นที่รวมรับแขก พักผ่อน ทานอาหาร นอนไม่กันห้อง และทำงาน)ไม่เพียงพอ 19.27 ตร.ม. พื้นที่นอนมิดชิดไม่เพียงพอ 15.49 ตร.ม. พื้นที่เก็บของไม่เพียงพอ 4.10 ตร.ม. พื้นที่ประกอบอาหาร พื้นที่ครัวและซักล้างเพียงพอ
2. พื้นที่ที่ไม่ได้จัดเตรียมไว้ แต่มีความจำเป็นสำหรับผู้อยู่อาศัย เช่น พื้นที่เก็บของ พื้นที่นอนบนชั้นลอย พื้นที่ทำงานโดยใช้คอมพิวเตอร์
3. พื้นที่ที่จัดไว้แต่ไม่เหมาะสม เช่น พื้นที่ประกอบอาหารและอ่างล้างจานเดิมจัดเตรียมพื้นที่บริเวณหน้าห้องน้ำพบว่าใช้พื้นที่ระเบียง และตำแหน่งอ่างล้างจานใช้บริเวณช่องปล่องขยะ การออกแบบที่อยู่อาศัยเดิมเป็นแบบอเนกประสงค์ ไม่ได้จัดเตรียมพื้นที่สำหรับพื้นที่นอนที่มีความมิดชิดไม่ได้เตรียมพื้นที่สำหรับเก็บของ ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องกันห้องและต่อเติมชั้นลอย

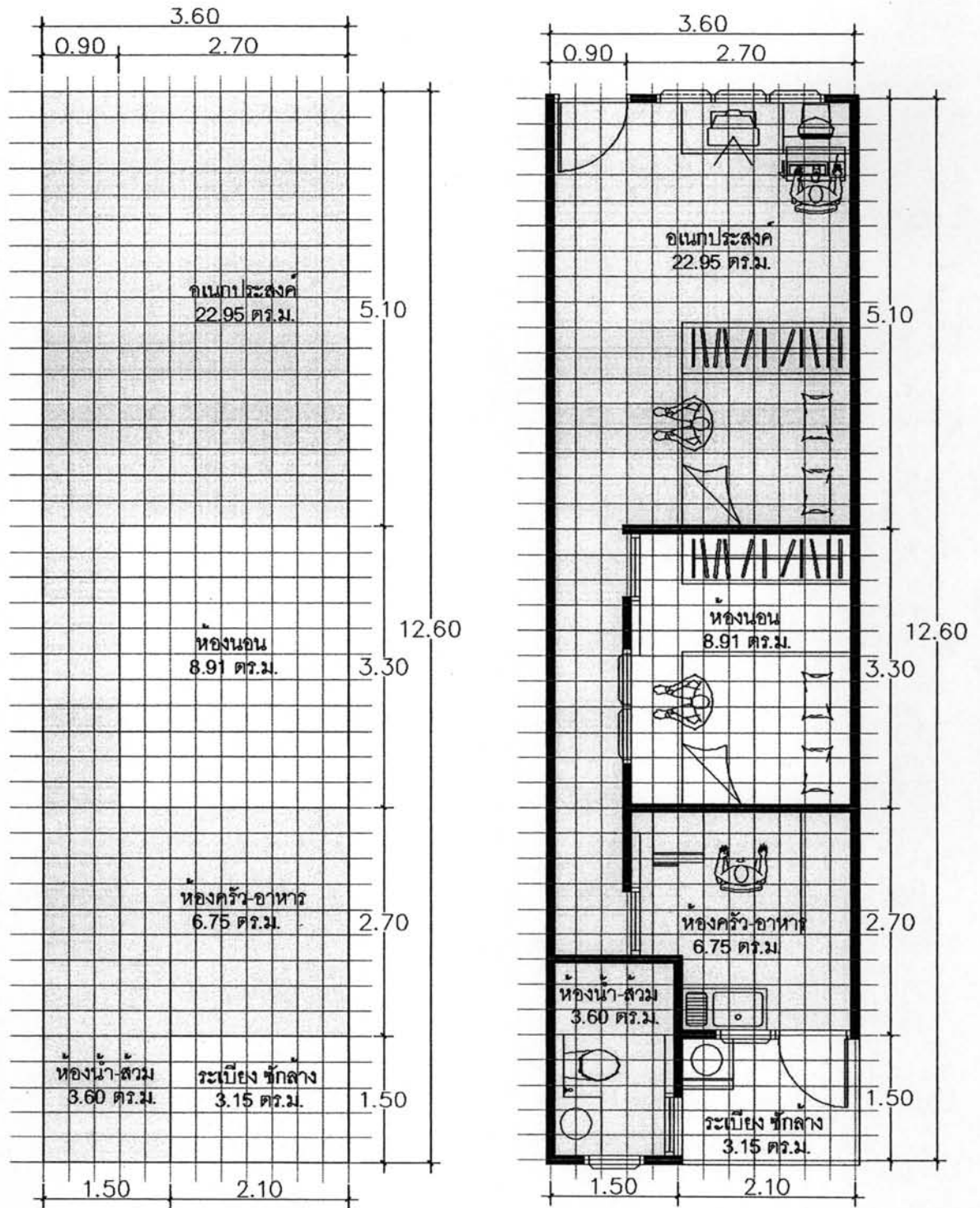
5	พื้นที่ประกอบอาหาร	6.34	10.77
6	ห้องน้ำ-ส้วม	3.29	5.59
7	ซักล้างและตากผ้า	3.02	5.13
รวม		58.88	100.00

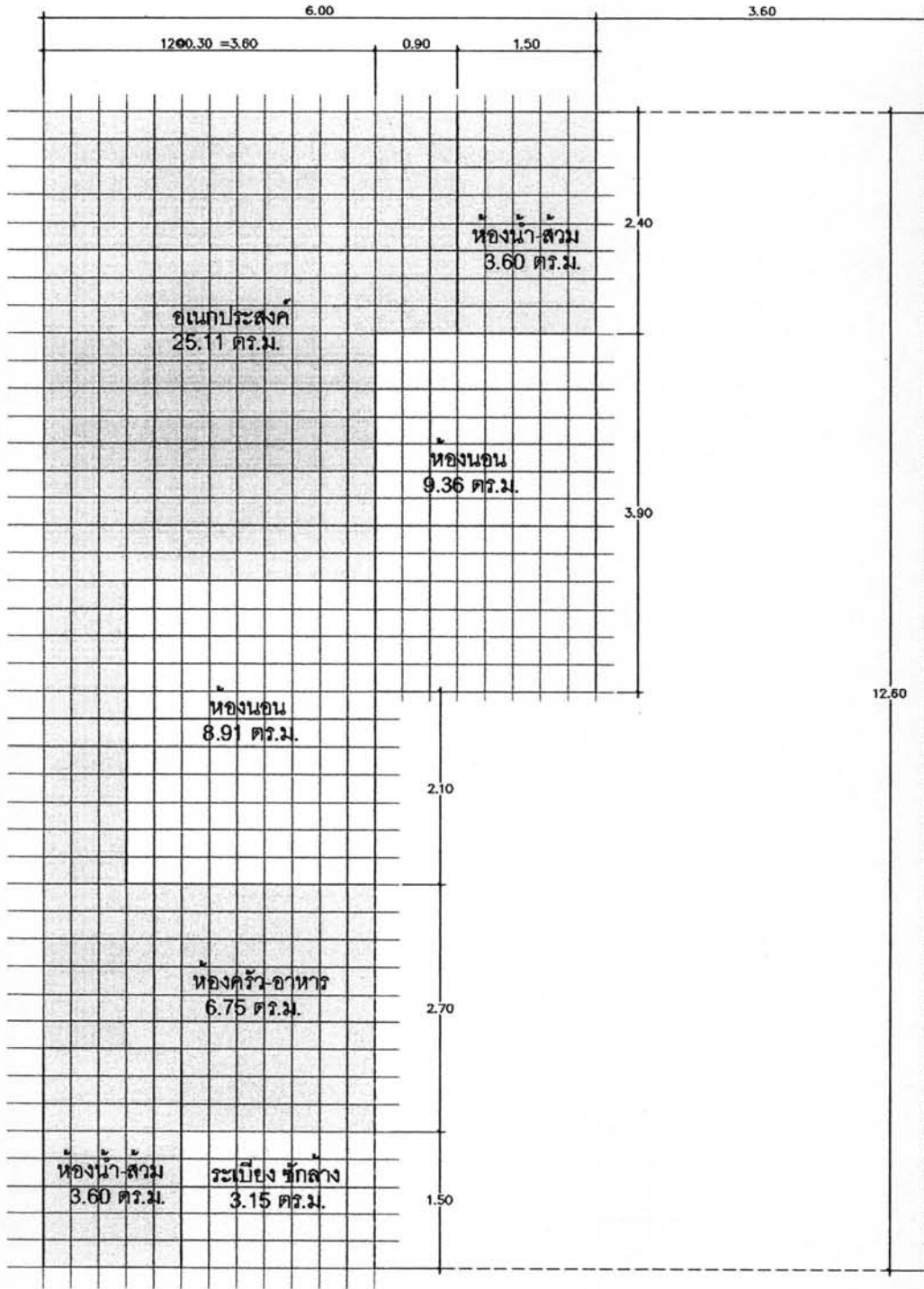
รูปที่ 5.1 ขนาดเล็กสุดห้องนอนที่เสนอ

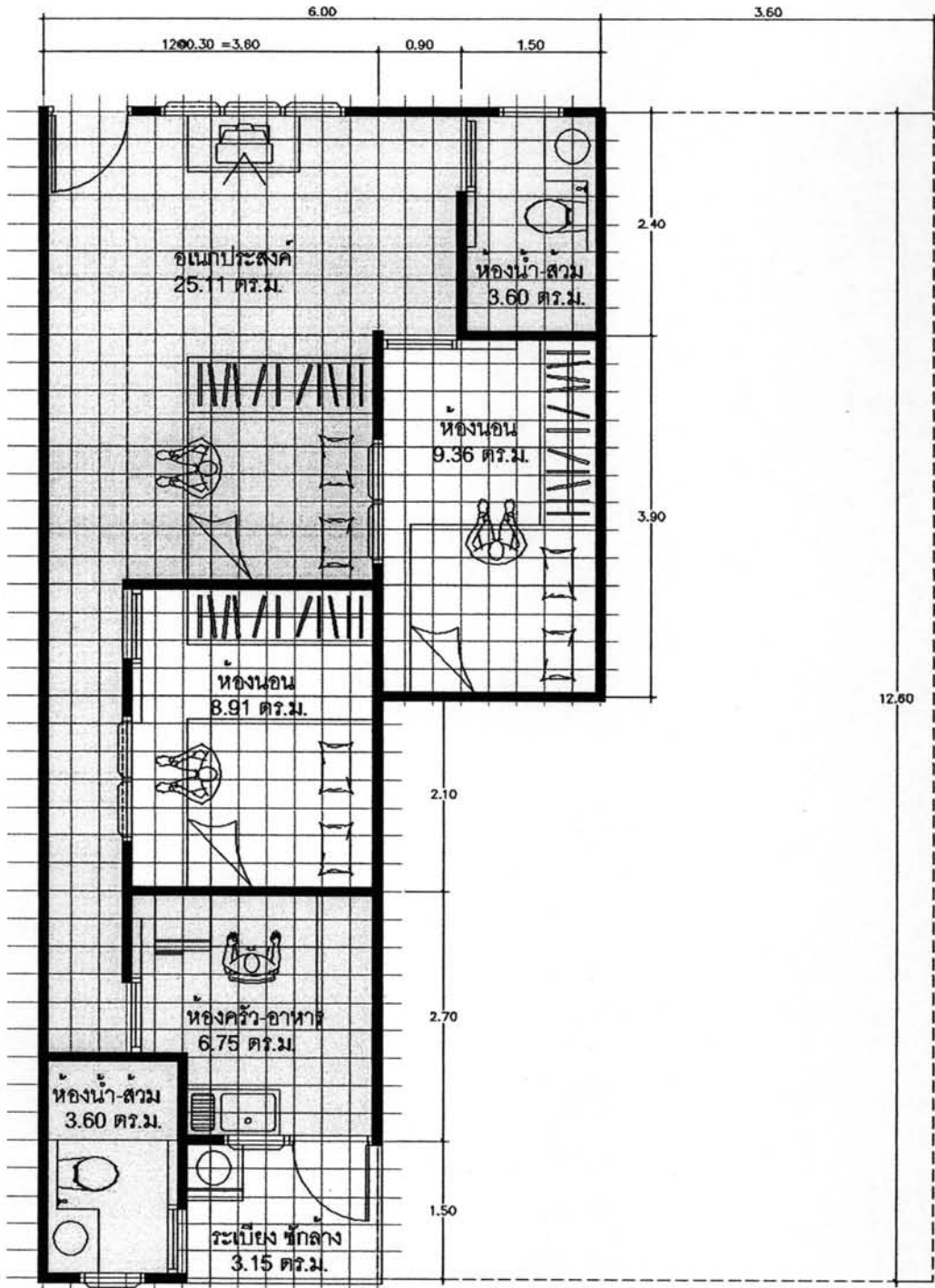
รูปที่ 5.2 ขนาดเล็กสุดห้องอเนกประสงค์ที่เสนอ

รูปที่ 5.3 แบบตัวอย่างสำหรับหน่วยพักอาศัย สมาชิก 1-4 คน

รูปที่ 5.4 แบบตัวอย่างสำหรับหน่วยพักอาศัย สมาชิก 5-7 คน

รูปที่ 5.5 แบบตัวอย่างสำหรับหน่วยพักอาศัย สมาชิก 5-7 คน (ต่อ)

ข้อเสนอแนะในการออกแบบในหน่วยพักอาศัยสำหรับผู้อยู่อาศัยเดิม คือ

ในการออกแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้อยู่อาศัยเดิมนั้น ควรมีการออกแบบเฉพาะ ทั้งทางด้านกายภาพ ทางด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ ทางด้านกายภาพ ออกแบบขนาด สัดส่วน พื้นที่ใช้สอยพิเศษ อันจะกล่าวในหัวข้อต่อไป ด้านสังคมต้องจัดกลุ่ม หรือแบ่งโซนให้ชัดเจนเพื่อความเป็น

เอกภาพ และความสัมพันธ์ ภายในชุมชน มีการออกแบบหน่วยพักอาศัยที่รองรับผู้สูงอายุ ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ผู้อาศัยเดิมเป็นผู้มีอายุ 51-60 ปี (ร้อยละ 34.43) และอายุ 41-50 ปี (ร้อยละ 22.95) โดยส่วนใหญ่ผู้อยู่อาศัยภายในอาคารหนึ่งๆจะมีความสัมพันธ์ที่ดี เนื่องจากมาอยู่สมัยเริ่มแรก สำหรับด้านเศรษฐกิจ คิดราคาค่าเช่าในอัตราพิเศษเท่าที่สามารถทำได้

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนตามเกณฑ์เฉลี่ยของ การเคหะแห่งชาติ คือ 5.5 คนตามที่กำหนดไว้ใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 4 (รายงานวิจัย ดร.วิมลสิทธิ์ หรยางกูร) ผู้เขียนพบว่า ส่วนมากสมาชิกในครัวเรือน 4 คน ต่อ ห้อง(คิดเป็นร้อยละ 29.51) และมากที่สุด 12 คนต่อห้อง ดังนั้น การเคหะแห่งชาติ ควรมีมาตรการควบคุม หรือออกแบบหน่วยพักอาศัยรองรับ เพื่อให้คุณภาพชีวิตที่ดี และมาตรฐานที่เหมาะสม กับผู้อยู่อาศัยชั้น โดยพิจารณาให้ สมาชิกที่เกิดจากครอบครัวขยายมีสิทธิ (สมาชิกครัวเรือนมากกว่า 8 คนต่อห้อง) ในการอยู่อาศัยใหม่ มีการสนับสนุนค่าเช่าสำหรับผู้อยู่อาศัย สำหรับผู้อยู่อาศัยเดิมที่ต้องการกลับเข้ามาอยู่ในโครงการฯ

ควรมีการกำหนดขนาดของหน่วยพักอาศัยสำหรับผู้อยู่อาศัยเดิมออกเป็น 2 ขนาด คือ ขนาดพื้นที่ไม่น้อยกว่า 44.32 ตร.ม.เพื่อรองรับขนาดครัวเรือน 1-4 คนต่อห้อง (ร้อยละ 68.85) เพราะพบว่าผู้อยู่อาศัยมีความต้องการการกันห้องเพื่อความเป็นส่วนตัว ทำงานโดยใช้คอมพิวเตอร์ และมีจำเป็นต้องใช้พื้นที่เก็บของ เพิ่มขึ้นจากหน่วยพักอาศัยที่การเคหะแห่งชาติกำหนด ขนาด 58.88 ตร.ม. เพื่อรองรับขนาดครัวเรือน 5-7 คนต่อห้อง(ร้อยละ 29.41) สำหรับขนาดครัวเรือนมากกว่า 8 คนต่อห้องให้พิจารณาเพิ่มสิทธิ ให้อีกห้องหนึ่ง ความกว้างของห้องไม่ควรน้อยกว่าความกว้างเดิมคือ 3.50 เมตร เท่ากับความยาวของเบาะนอน 2.00 เมตรรวมกับ ทางเดิน 0.90 เมตร และตู้เสื้อผ้า 0.60 เมตร ความสูงของห้องควรมีความสูงพิเศษ (เพื่อเป็นพื้นที่เก็บของ)

การออกแบบ พื้นที่หน่วยพักอาศัยควรไม่น้อยกว่ามาตรฐานขั้นต่ำ ขนาดและรูปร่างของห้องควรเป็นสี่เหลี่ยมไม่มีชอก หลืบ โดยออกแบบห้องอเนกประสงค์ให้ ยืดหยุ่น ง่ายต่อการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับ ความต้องการที่หลากหลายหรือสามารถกันห้องเองได้ภายหลัง (โดยออกแบบให้โครงสร้างสำหรับกันห้องเป็นผนังไม่รับน้ำหนัก)ห้องนอน และห้องน้ำควรอยู่หน้าห้องหรือหลังห้องเพื่อสามารถเปิดช่องเพื่อระบายอากาศได้ ห้องเก็บของ(ควรออกแบบที่เชื่อมต่อการอยู่อาศัยด้วย)ควรอยู่ชั้นลอย ยากต่อการขนส่ง เพื่อป้องกันการเก็บของที่มีน้ำหนักมากๆผนังเป็นวัสดุทนไฟ ห้องครัวต้องมีการระบายที่ดีให้กันหรือแยกชัดเจนกับซักล้าง เพื่อป้องกันอัคคีภัย เนื่องจากพื้นที่ซักล้างเป็นบริเวณตากผ้าด้วย

การออกแบบต้องคำนึงถึงเฟอร์นิเจอร์หรืออุปกรณ์ที่ผู้อยู่อาศัยใช้ตั้งแต่ต้น เพื่อประโยชน์ใช้สอยสูงสุดในการใช้พื้นที่ เช่น ตู้เสื้อผ้า โต๊ะทำงาน(คอมพิวเตอร์) เครื่องซักผ้า ตู้เย็น เป็นต้น สำหรับพื้นที่ระดับเหนือเฟอร์นิเจอร์นี้ สามารถออกแบบส่วนยื่นรองรับ เพื่อเป็นที่เก็บของที่สนับสนุน เช่น ระดับเหนือตู้เสื้อผ้าสำหรับอุปกรณ์เครื่องนอนเพื่อความมิดชิด ระดับเหนือโต๊ะทำงานเป็นเครื่องเขียน และชั้นวาง

หนังสือ ระดับหลังเครื่องซักผ้า ของใช้สนับสนุน เช่นผงซักฟอก เหนือระดับตู้เย็น ชุดยาสามัญประจำบ้าน เป็นต้น

การเคหะแห่งชาติควรให้ความรู้กับผู้อยู่อาศัย โดยนำหลักการ 5ส. มาใช้สำหรับหน่วยพักอาศัย เพื่อปลูกฝัง และให้เกิดความรักในการดูแลรักษาหน่วยพักอาศัย ซึ่งสามารถแยกเป็นประเด็นดังนี้ คือ

สะสาง คือ การแยกให้ชัดเจนระหว่างของที่จำเป็นกับของที่ไม่จำเป็น ของที่ไม่จำเป็นให้ขจัดออกไป โดยการสำรวจ สิ่งของต่างๆ ในหน่วยพักอาศัย แยกแยะของที่ต้องการใช้กับของที่ไม่ต้องการใช้แล้วออกจากกัน ขจัด ของที่ไม่ได้ใช้หรือมากเกินไปจนความจำเป็น ซึ่งประโยชน์ที่ได้จากการสะสาง คือ ขจัดสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องให้ ซึ่งจะทำให้มีเนื้อที่ใช้สอยมากกว่าเดิม และ ทำให้หน่วยพักอาศัย ดูสะอาด ยิ่งขึ้น เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีในการอยู่อาศัย

สะดวง คือ การจัดวางของที่จำเป็นให้ง่ายต่อการนำไปใช้ จัดเก็บให้เป็นระเบียบ สะดวงในการหยิบใช้สอยซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาหาวิธีเก็บวางสิ่งของ เช่น วางของที่ใช้งานให้เป็น ที่ การนำของไปใช้งาน ให้เน้นการนำมาเก็บที่เดิม ของที่ใช้บ่อยเป็นประจำ ควรวางใกล้ตัว ของที่ใช้ งานจัดเป็นหมวดหมู่ เหมือนการจัดเก็บหนังสือให้ห้องสมุด ขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อความสะดวง ของที่ไม่ ต้องการให้ขจัดทิ้งไปของที่ต้องการจัดวางให้เป็นระเบียบกำหนดที่วางให้แน่ชัด ประโยชน์ที่ได้จากเรื่อง สะดวง ขจัดการค้นหาที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ ลดเวลาในการทำงาน เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น

สะอาด คือ การทำความสะอาดหน่วยพักอาศัย อุปกรณ์ สิ่งของ เครื่องใช้ให้นำดูอยู่ ตลอดเวลา จุดที่ให้ความสนใจในเรื่องความสะอาด เช่น ตามพื้น ฝาผนัง บริเวณมุมอับของห้อง ด้านบน และได้โต๊ะทำงาน ชั้นวางของ ตู้เอกสาร เพดาน มุมเพดาน หลอดไฟ ฝาครอบหลอด และประโยชน์ที่ได้รับจากการทำความสะอาด คือเกิดสภาพแวดล้อมที่ดี น่าอยู่อาศัย

สุขภาพดี คือ สภาพ สะอาดตา หรือทำให้ดีขึ้นอยู่เสมอสุขภาพดีจะเกิดขึ้นได้ เมื่อเราทำ 3 ส. แรก อย่างต่อเนื่อง และพยายามปรับปรุงให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปเพื่อที่จะตรวจสอบว่าได้มีการทำ 3 ส. แรกอย่างต่อเนื่องหรือไม่ เราใช้การตรวจเช็คพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ และประโยชน์ที่ได้รับจากการทำ สุขลักษณะ สุขภาพที่ดีของผู้อยู่อาศัย ทั้งร่างกายและจิตใจ ที่อยู่อาศัย เป็นระเบียบ สะอาด ความปลอดภัยในการอยู่อาศัย (อัคคีภัย)

สร้างนิสัย คือ การปฏิบัติให้ถูกต้อง และติดเป็นนิสัย การสร้างนิสัยเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะ ขึ้นอยู่กับคนที่นำไปใช้ ซึ่งความสำเร็จเกิดจากทัศนคติที่ดีของผู้อยู่อาศัย ต่อการปรับปรุงที่อยู่ อาศัยให้ดีขึ้นอยู่เสมอ หากสามารถนำไปได้อย่างต่อเนื่องนั้น จะทำให้สภาพของหน่วยพักอาศัยมีความ น่าอยู่มากยิ่งขึ้น

หัวหน้าครัวเรือน ต้องแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างก่อน ถึงจะสามารถเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีต่อสมาชิก ครัวเรือนในการปฏิบัติ

ทั้งนี้การออกแบบหน่วยพักอาศัย ต้องสอดคล้องกับความต้องการ ของผู้อยู่อาศัยด้วย ดังนั้น สถาปนิกต้องลงศึกษา เพื่อสามารถรู้ถึงความต้องการ พฤติกรรม ตลอดจน การใช้พื้นที่ในหน่วยพักอาศัย และสามารถออกแบบที่อยู่อาศัยที่ตรงตามความต้องการผู้อยู่อาศัยมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษา การใช้พื้นที่ในหน่วยพักอาศัยของผู้อยู่อาศัยเดิม ของชุมชนเคหะดินแดงเท่านั้น ยังมีอีกหลายประเด็นที่จำเป็นต่อเคหะชุมชนดินแดง สำหรับการจัดทำโครงการฟื้นฟูเมือง เช่น

แนวทางการออกแบบหน่วยพักอาศัยพร้อมเฟอร์นิเจอร์สำเร็จรูปสำหรับผู้มีรายได้น้อยในโครงการอาคารเช่าของหน่วยงานราชการ โดยนำระบบตาราง(GRID) ที่ได้จากการใช้พื้นที่และกิจกรรมของผู้อยู่อาศัย มาพัฒนาเนื่องจากผู้เขียนพบว่า การใช้พื้นที่ในหน่วยพักอาศัยที่มีจำกัด สามารถใช้พื้นที่มากมายและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยใช้พื้นที่ในแนวตั้ง แม้อยู่ภายใต้กฎหมายควบคุมอาคารโดยใช้เฟอร์นิเจอร์ที่สามารถปรับเปลี่ยนตามกิจกรรม และการใช้สอย ตลอดจน ศึกษาในเรื่องต้นทุนงบประมาณ ต่างๆ แต่ทั้งนี้ชาวบ้านต้องมีส่วนร่วมในการออกแบบด้วย หน่วยพักอาศัยถึงจะมาจากความต้องการของผู้อยู่อาศัยจริง